

Polski Uniwersytet na Obczyźnie

Filozofia na Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie

ARTUR ANDRZEJUK

Filozofia na PUNO

- PUNO nie stanowiło ośrodka filozoficznego, gdyż nie prowadziło studiów filozoficznych (pomimo tego Wydział Humanistyczny nadawał stopnie z filozofii);
- Zajęcia z filozofii były „usługowe” wobec innych nauk
- Nie stworzono więc środowiska – byli raczej poszczególni filozofowie
- Burzliwe dzieje PUNO (zwłaszcza do 1953 r.) nie sprzyjały budowaniu wspólnoty akademickiej w klasycznym sensie
- Kryteria przyjęte w referacie prowadziły raczej do poszczególnych osób, a mniej do środowisk i szkół filozoficznych

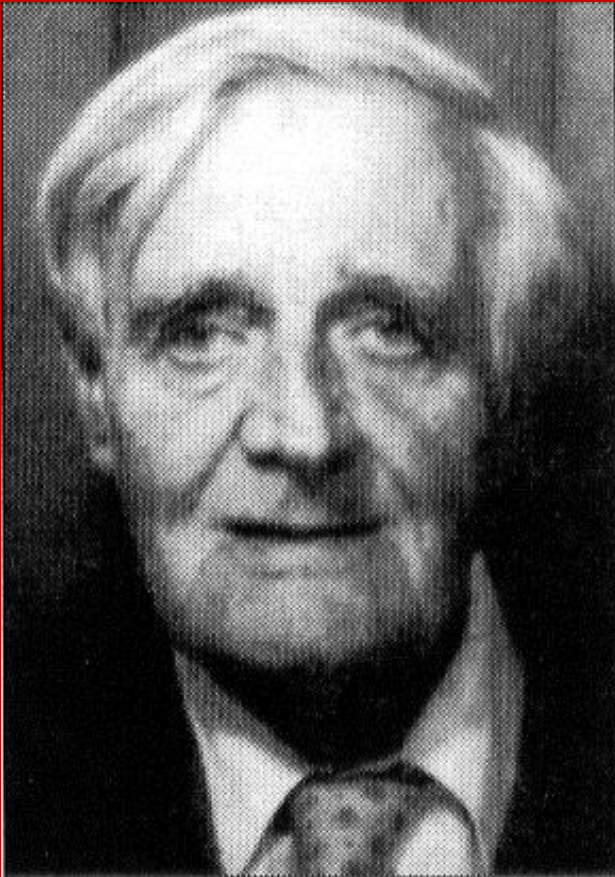

Charakter filozofii na PUNO

- Przewinęli się przez PUNO wybitni filozofowie, reprezentujący różne dyscypliny filozoficzne
 - **Metafizyka** (Augustyniak, Bocheński, Żółtowski, Prokop)
 - **Logika; Historia logiki** (Lejewski, Bocheński)
 - **Filozofia polityczna, filozofia prawa** (Jakubisiak, Bocheński, Terlecki, Jarra)
 - **Estetyka; Filozofia kultury** (Terlecki, Mirewicz, Kostrzański, Taborska)
 - **Historia filozofii** (Żółtowski, Bocheński, Prokop, Strzałkowski)
 - **Teodycea; Filozofia religii** (Augustyniak, Mirewicz)
 - **Etyka** (Jakubisiak, Kostrzański)
 - **Epistemologia; Filozofia nauki; Metodologia filozofii** (Jakubisiak, Lachman)

Wiesław Strzałkowski (1909 – 1988)

Wiesław STRZAŁKOWSKI

- Filozof, poeta i polityk
- Studiował prawo (1929-34) i filozofię (1934-37) na UW oraz na Sorbonie (1937-38)
- Uzyskał dr. z psychologii w Oksfordzie (1943-47)
- Habilitował się na PUNO (1962)
- Podczas wojny był m.in. sekretarzem gen W. Sikorskiego (1939-40)
- Prof. historii filozofii i psychologii na PUNO (1951-65)
- W latach 1965-67 wykładał w USA

Zainteresowania i poglądy filozoficzne

FILOZOFIA

- **Jedność myślenia i działania**
 - filozofia pozwoli poznać prawdę o działaniu ludzi i społeczeństw
 - ta prawda umożliwi ludziom na zbudowanie lepszych stosunków międzyludzkich i międzynarodowych

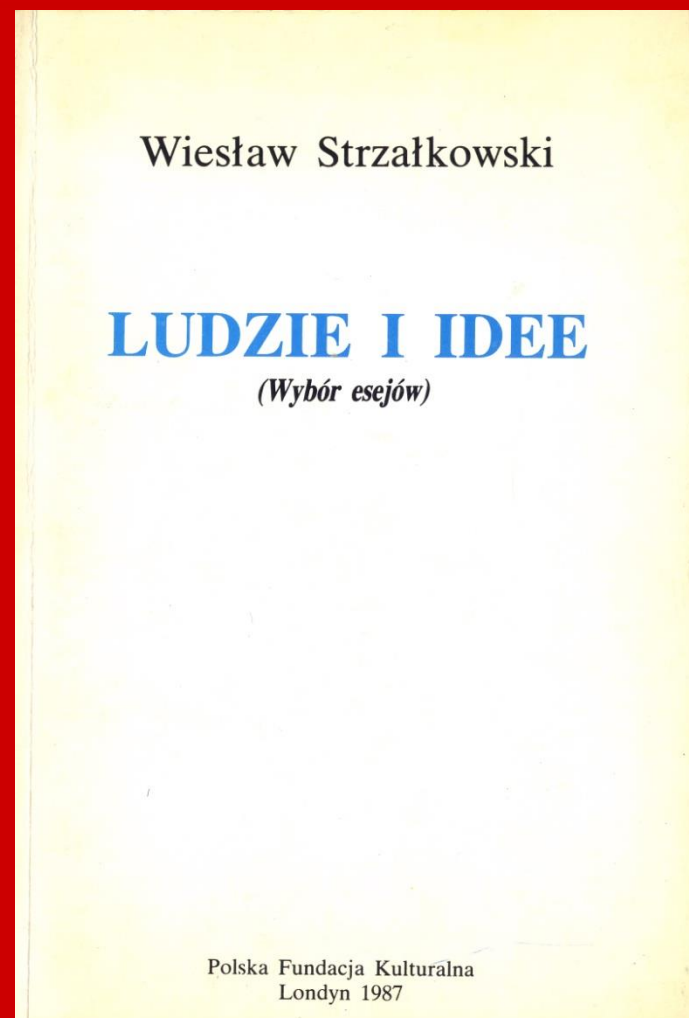
HISTORIA FILOZOFII

- **Próby jednoczenia myślenia i działania u wielkich myślicieli**
 - Platon
- **Szczególna cecha filozofii polskiej: jedność myślenia i działania**
 - praktycyzm
 - „ton moralny”

Hipoteza robocza

1. Konkretyzm
2. Praktycyzm
3. Moralizm

Osiągnięcia i publikacje

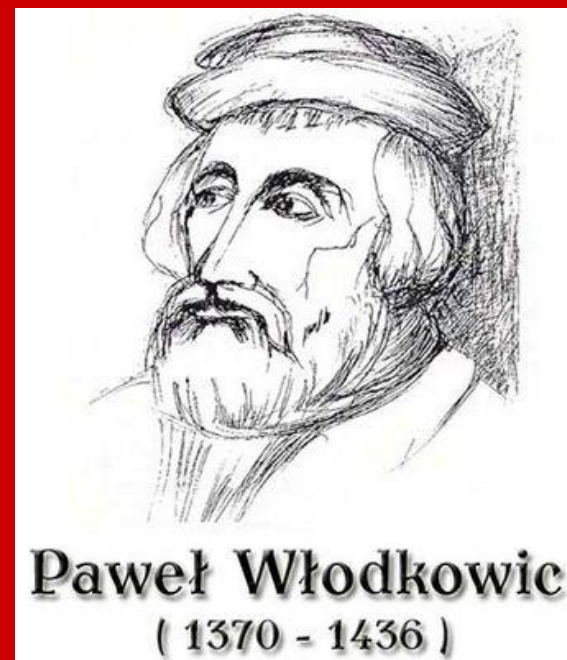
- *Współczesne kierunki psychologiczne*, 1952
- *The Active Charakter of Thinking*, 1982
- *Science in Polish Positivism*, 1983
- *Władysław Tatarkiewicz jako historyk kultury*, 1987
- *Podstawy filozofii Descartesa*, 1988

Paweł Włodkowic (1370 – 1435)

Kapłan, uczony, prawnik,
pisarz religijny i prawno-
polityczny, rektor
Uniwersytetu
Krakowskiego.

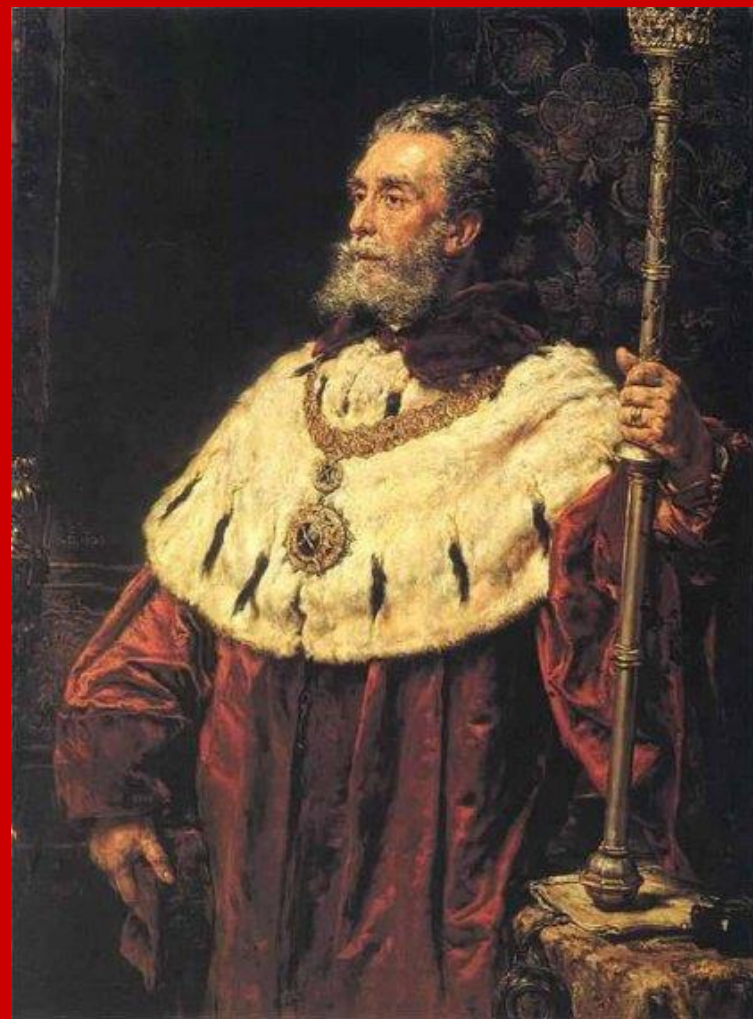
Autor doktryny o
samostanowieniu
narodów

Jan Ostroróg

Wojewoda poznański, twórca i publicysta polityczny. Doradca królów Kazimierza Jagiellończyka i Jana Olbrachta. Popierał umocnienie władzy królewskiej, centralizację władzy

Andrzej Frycz Modrzewski (1503-1572)

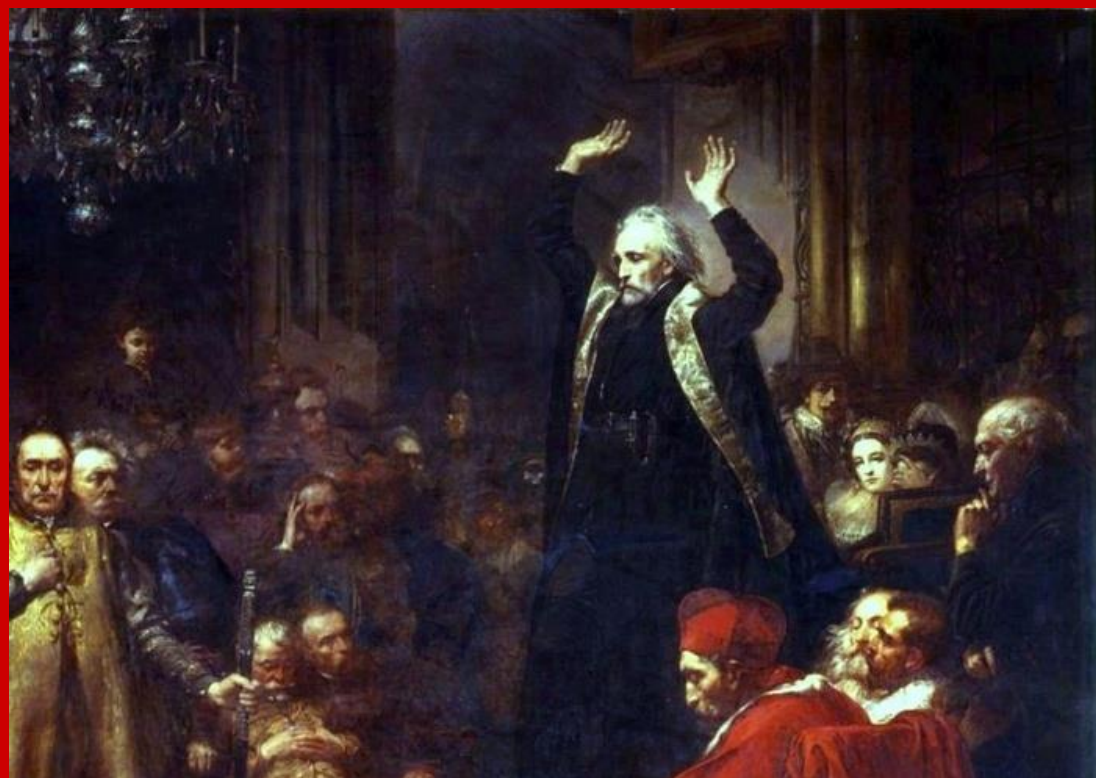
Pisarz polityczny okresu renesansu, sekretarz królewski.

Piotr Skarga (1536-1612)

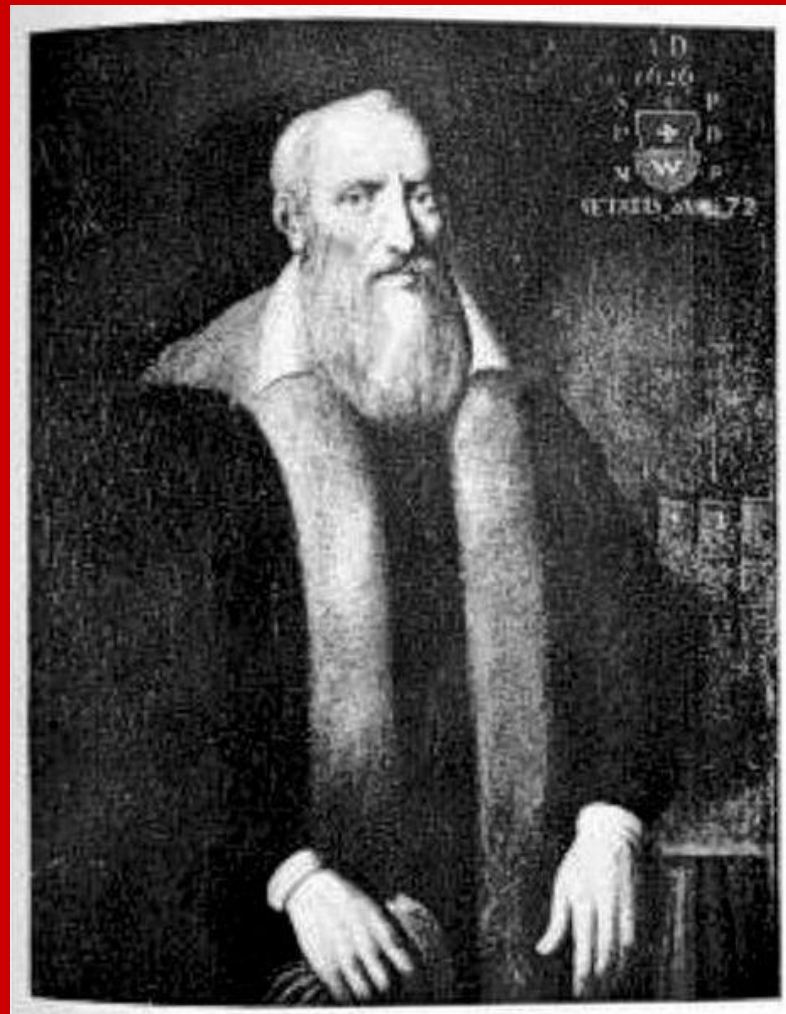
Jezuita,
teolog, pisarz i
kaznodzieja,
czołowy polski
przedstawiciel
reformy
katolickiej,
kaznodzieja
nadworny

Sebastian Petrycy z Pilzna (1554 -1626)

Lekarz, pisarz medyczny,
filozof i tłumacz.

Stanisław Konarski (1700-1773)

Hieronim Franciszek
Konarski herbu Gryf, imię
zakonne: Stanisław od
świętego Wawrzyńca.

Pedagog, twórca
Collegium Nobilium w
Warszawie

*O skutecznym rad
sposobie*

Hugo Kołłątaj (1750-1812)

- Polityk, reformator, pisarz polityczny.

Stanisław Staszic (1755- 1826)

- Pisarz
- Stanisław Wawrzyniec Staszic, inne formy nazwiska: Stasic; Staszyc; Stazis, pseud.: Pisarz „Uwag nad życiem Jana Zamoyskiego”; S. Wikipedia

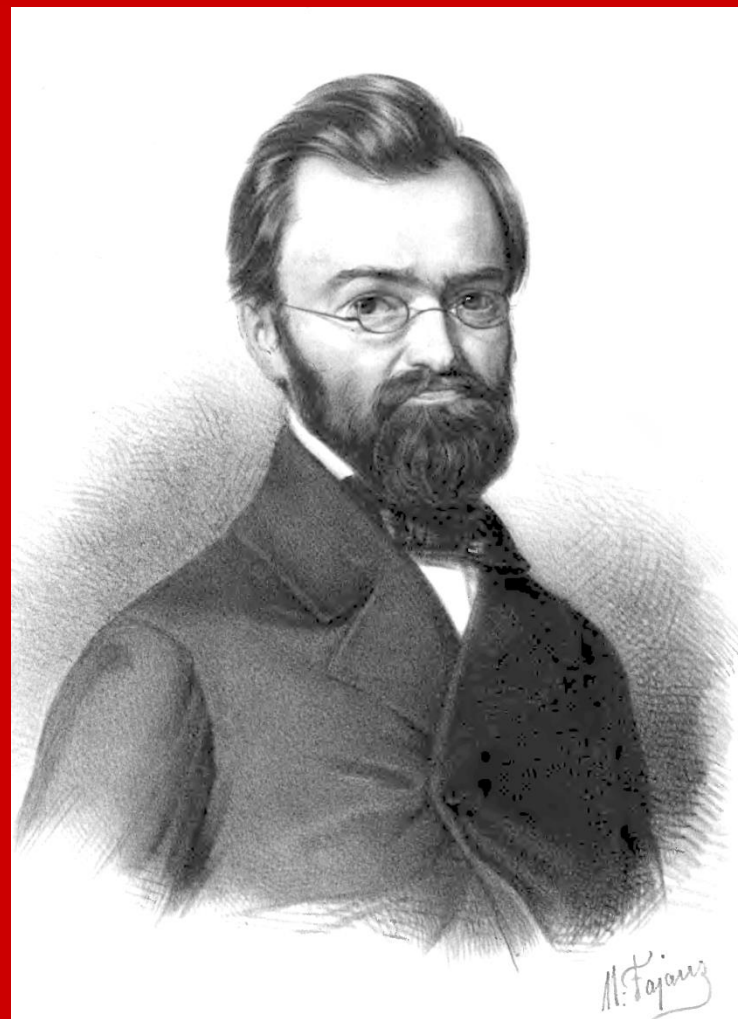

- Data i miejsce urodzenia: 6

August Cieszkowski (1814-1894)

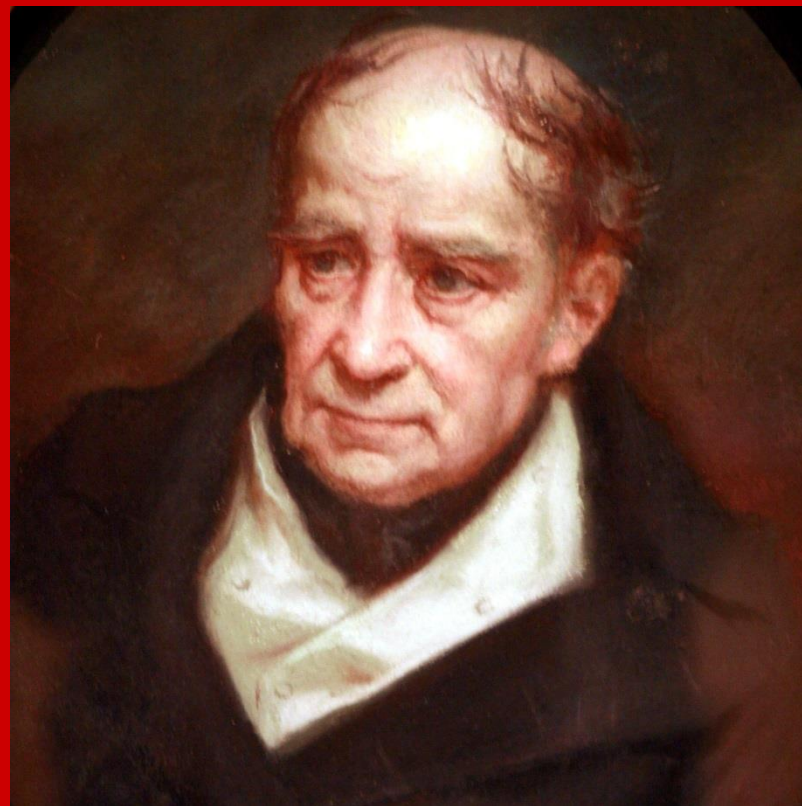
- Ekonomista, działacz i myśliciel społeczny i polityczny, filozof mesjanistyczny, jeden z założycieli Ligi Narodowej Polskiej, współtwórca i prezes Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Józef Hoene-Wroński (1776-1853)

- matematyk, fizyk, filozof, ekonomista i prawnik; służył jako oficer w armii Kościuszki, a następnie w armii rosyjskiej. Przedstawiciel polskiej filozofii mesjanistycznej.

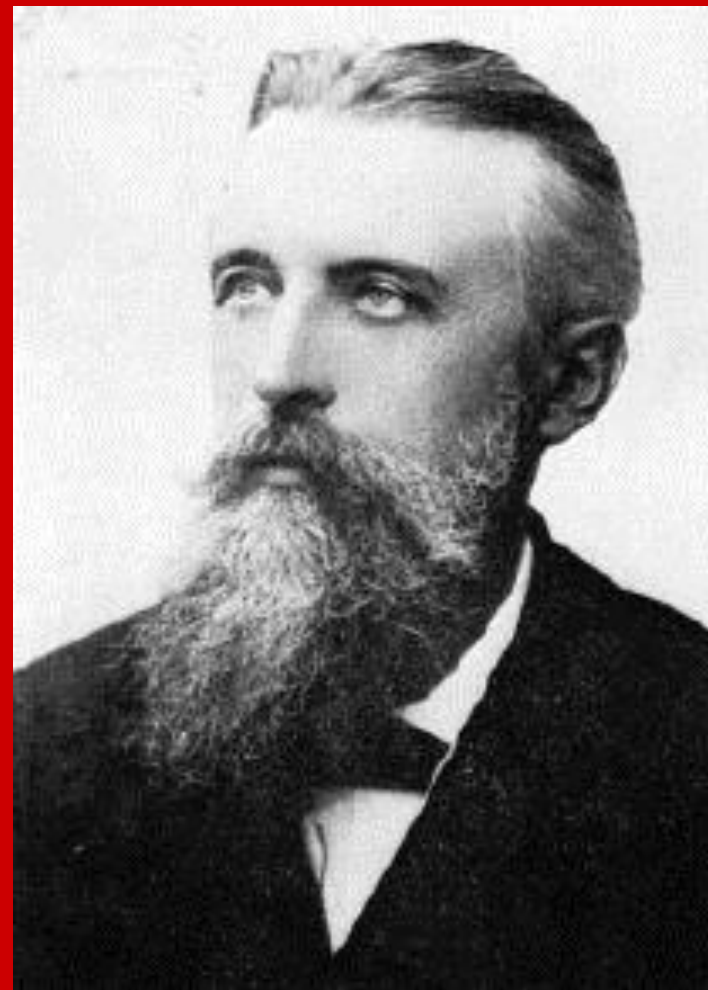

Aleksander Świętochowski (1849-1938)

Pisarz, publicysta, filozof
i historyk, aforysta,
krytyk, publicysta
polityczny, działacz
społeczny.

Teoretyk i działacz
polskiego pozytywizmu.

Julian Ochorowicz (1850-1917)

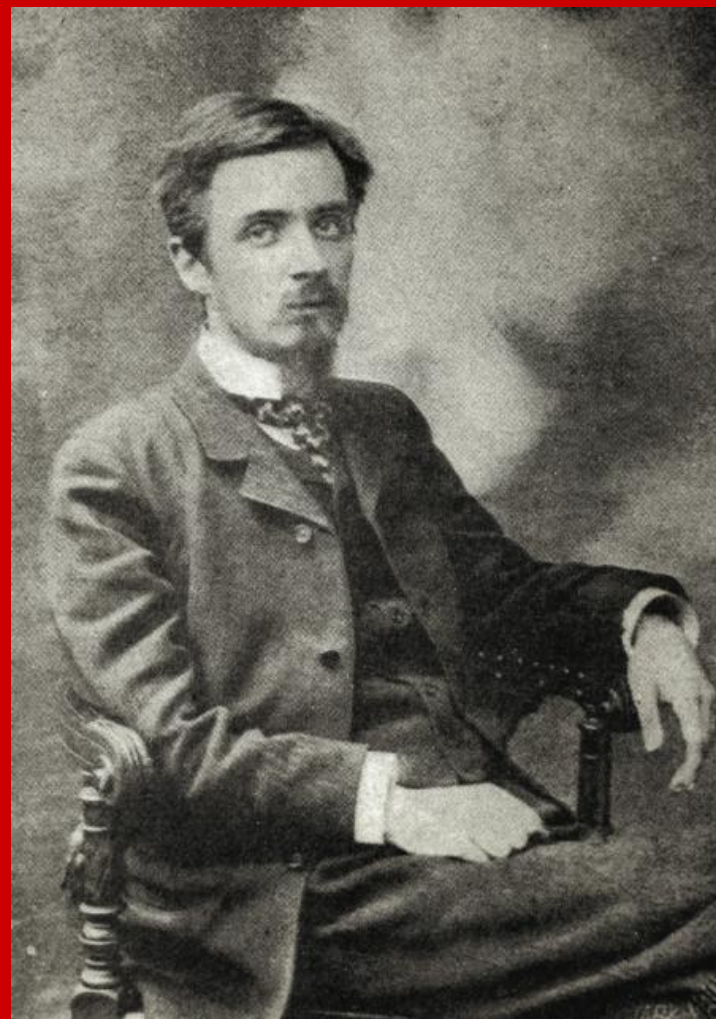
Psycholog, filozof,
wynalazca, poeta,
publicysta i fotografik.
Teoretyk pozytywizmu.

Stanisław Brzozowski (1878-1911)

Filozof, pisarz,
publicysta i krytyk
teatralny i literacki
epoki Młodej Polski.
Zwolennik materializmu
dziejowego. Twórca
"filozofii pracy".

Augustyn Jakubisiak (1884 – 1945)

Augustyn JAKUBISIAK

NOWA KONCEPCJA FILOZOFII

- Podstawą realistyczna logika i matematyka
 - „konkretyzm”
- Powrót do konkretnu
 - unikanie abstrakcji i idealizacji
- Zmiana charakteru pojęcia
 - nie zakresowe lecz „treściowe”
- Zwracanie uwagi na różnice między rzeczami, a nie podobieństwa

1. Konkretyzm
2. Praktycyzm
3. Moralizm

JAK BYŁO NA PUNO?

Adam Żółtowski (1881 - 1959)

- Rozwijał doktrynę neoheglizmu w kierunku rehabilitacji filozofii G. W. F. Hegla
- **Chciał wykładać doktrynę tego myśliciela w sposób najbardziej zbliżony do polskiej mentalności i kultury umysłowej.**
- Wzorem była filozofia A. Cieszkowskiego.
 - za Cieszkowskim krytykował heglowską filozofię dziejów, zarzucając jej, że ma charakter nazbyt teoretyczny, nie przejawia zainteresowań przyszłością oraz lekceważy rolę jednostek w rozwoju społeczeństw.

Józef M. Bocheński (1902- 1995)

FAZY ZAINTERESOWAŃ

- neotomistyczny (1934–1940),
- historyczno-logiczny (1945–1955),
- sowietologiczny (1955–1970),
- systematyczno-analityczny (1970–1995).
 - Jedyną prawdziwą filozofią, jedyną filozofią zasługującą na miano nauki, jest filozofia analityczna.

Tymon Terlecki (1905 – 2000)

Ps. Benvenuto, A. Janowski, J. Rogowski

Tymon Terlecki
(z archiwum Jerzego Timoszewicza)

- Nie uważał się za filozofa, lecz krytyka i teatrologa
- Zajmował się jest jednak
 - filozoficznymi podstawami kultury
 - analizą polityki, relacji między państwami i narodami
- zwolennik chrześcijańskiego personalizmu
- stał na stanowisku obrony wartości uniwersalnych (tak jak Norwid, Brzozowski)

„Praktyczne” poglądy filozoficzne

W sprawie poezji i pieśni żołnierskich (jako red. „Polski Walczącej)

- prawda
- właściwa postawa wobec rzeczywistości
- prawa moralności i obyczajowość

Wartości w krytyce teatralnej

- przesunął ośrodek zainteresowania recenzenta z dramatu na widowisko;
- oceniał teatr wedle stosunku do wartości wyższych:
 - tradycji,
 - uczestnictwa w nowoczesnych prądach artystycznych;
 - oddziaływania moralnego na widownię;

Eugeniusz Jarra (1881-1973)

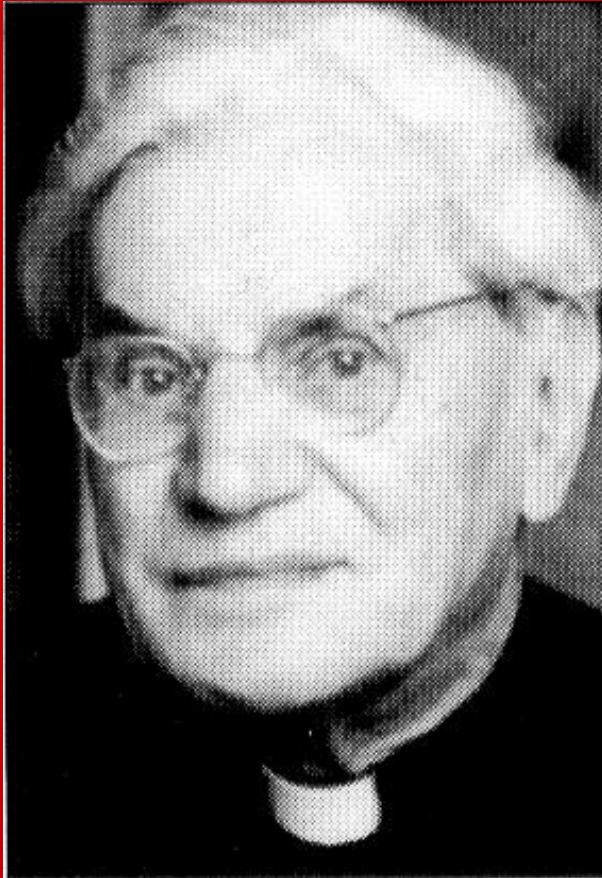

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-N-238

Historyk filozofii prawa, do 1939 na Uniwersytecie Warszawskim, na Polskim Uniwersytecie za Granicą we Francji i Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie w Anglii. Uważał, że prawo naturalne jest psychicznie doświadczane, jako wewnętrzny "głos sprawiedliwości", stanowiąc przez to idealny wzór prawa pozytywnego. Ten wzór jest postulatem skierowanym do władzy ustawodawczej i powinien stanowić element polityki państwa prawa.

Jerzy Mirewicz (1909 – 1996)

Jerzy MIREWICZ

- Interesowała go filozofia Boga i filozofia człowieka
- Relację człowiek-Bóg uważał za podstawową dla człowieka.
- Z jej punktu widzenia analizował moralność indywidualną, historię, politykę, kulturę

Irena Szumilewicz-Lachman (1912-2002)

Irena LACHMAN

- Interesowała się teorią nauki, którą traktowała jako wartość autoteliczną (samą w sobie)
- Cel uprawiania nauki ma być:
 - spójny,
 - możliwy do osiągnięcia,
 - bezstronny,
 - ma dać wskazówki przy wyborze najlepszej teorii,
 - ma zawierać ideę prawdy
 - tj. prawdę w rozumieniu Tarskiego - przy poprawności przesłanek i rozumowań - stanowiącą wynik wnioskowania

Czesław Lejewski (1913 – 2001)

Logika wolna

Próba stworzenia logiki uniwersalnej, obejmującej przedmioty nie istniejące

$\exists x (x \text{ does not exist})$

("Istnieje takie x, że x nie istnieje")

Marek Prokop (ur. 1951)

W filozofii interesuje mnie identyfikowanie realnie istniejących bytów i odróżnianie ich od bytów wirtualnych (możliwych), wymyślonych przez człowieka, a które większość współczesnych teorii filozoficznych bierze za realnie istniejące przez co prowadzi naszą kulturę w ślepy zaułek świata wirtualnego, a nie realnego. Dlatego lubię Arystotelesa, Tomasza z Akwinu, Gilsona, Swieżawskiego, Gogacza. (25 marca 2011)

WNIOSKI

Na Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie uprawiano filozofię w sposób charakterystycznie polski, na który – zgodnie z propozycją Wiesława Strzałkowskiego – składał się konkretyzm w filozofii bytu, praktycyzm w etyce i filozofii polityczne oraz moralizm we wszystkich podejmowanych zagadnieniach „okołofilozoficznych”.